

άνθρωπινος φύσεως.

Ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ φόρεσε «ὅλον τὸν Ἀδάμ», ἐκτὸς ἁμαρτίας, καὶ ἔτσι θεράπευσε, λάμπρυνε καὶ θέωσε τὴν «ἀμαυρωθεῖσαν φύσιν» του. Στὴν Θεία Μεταμόρφωση λάμπει καὶ πάλι τὸ προπρωτικό, «τὸ ἀρχέτυπον κάλλος τῆς εἰκόνας», λουσιμένο μὲ τὸ ἄυλο φῶς τῆς θεότητος! Στὸ πρόσωπο τοῦ Μεταμορφωθέντος Σωτῆρος βλέπουμε τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν δόξα τῆς θεώσεως, γιὰ τὴν ὁποία μᾶς δημιούργησε ὁ Θεὸς μὲ τὴν ἀπειρὴ ἀγάπη Του.

Κατὰ τὴν εὐαγγελικὴ διήγηση ὁ Κύριος παρέλαβε τοὺς τρεῖς μαθητὲς, Πέτρο, Ἰάκωβο καὶ Ἰωάννη, στὸ ὄρος Θαβώρ, ὅπου «μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς» (Ματθ. ιζ', 2). Ἐδῶ δημιουργεῖται ἡ ἀπορία, ὡς πρὸς τὸ ποῖα ἦταν ἡ φύση αὐτοῦ τοῦ φωτός, ποὺ εἶδαν οἱ τρεῖς μαθητὲς. Στὸ θέμα αὐτὸ ὑπάρχει μιὰ σημαντικὴ ἴσως ἡ σημαντικότερη- διαφορὰ μεταξὺ τῆς ὀρθόδοξης καὶ ρωμαιοκαθολικῆς θεολογίας, ἡ ὁποία προκάλεσε μεγάλες διαμά-

χες τὸν 14ο αἰῶνα, μεταξὺ τοῦ Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καὶ τοῦ μοναχοῦ Βαρλαάμ τοῦ Καλαβροῦ, ρωμαιοκαθολικοῦ στὸ δόγμα.

Πρῶτα πρέπει νὰ τονίσουμε ὅτι ἡ Μεταμόρφωση ποὺ εἶδαν οἱ τρεῖς Ἀπόστολοι στὸ Θαβώρ, ἀφορᾷ στὴν ἀνθρώπινη φύση τοῦ Θεανθρώπου καὶ ὄχι στὴν θεότητά Του: «Ἐγένετο... τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον» (Λουκ. θ', 29). Ὁ Κύριος δηλαδὴ, ὅπως λέγει καὶ ἓνα τροπάριο τῆς Ἑορτῆς, «μικρὸν ὑποκρύψας τῆς σαρκὸς τὸ πρόσλημμα», ἀφοῦ παραμέρισε λίγο τὴν σάρκα ποὺ εἶχε προσλάβει, «παρεγύμνωσε», δηλαδὴ ἄφησε νὰ φανεῖ ἐλάχιστον ἀπὸ τὸ φῶς τῆς θεότητάς Του. Οἱ Ἀπόστολοι, λοιπόν, εἶδαν τὸ φῶς, ποὺ εἶναι ἡ ἄκτιστη ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ, καὶ ὄχι τὴν οὐσία Του. Τὸ εἶδαν δὲ καὶ μὲ τὸν νοῦν, ποὺ εἶναι ὁ ὀφθαλμὸς τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ μάτια τοῦ σώματος, ποὺ ἐνδυναμώθηκαν ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. «Οὔτε αὐτοὶ ποὺ ἔβλεπαν -οἱ Ἀπόστολοι-, ἔβλεπαν ἀπλῶς μὲ τὰ αἰσθητήρια ὄργανα τῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ ἔβλεπαν μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τους, ἀφοῦ αὐτοὶ

προηγουμένως εἶχαν καλῶς ἀλλοιωθεῖ, εἶχαν μετατραπῇ καὶ ἐνδυναμωθεῖ μὲ τὴν δύναμη τοῦ Ἀγίου Πνεύματος»¹, ἐξηγεῖ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς.

Ἀξίζει, ὅμως, νὰ ἐμβαθύνουμε λίγο στὸ θέμα αὐτό, ἐπειδὴ εἶναι βασικὸ γιὰ τὴν σωτηρία μας.

Σύμφωνα μὲ τὴν διδασκαλία τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῶν Ἀγίων Πατέρων, ὁ Τριαδικὸς Θεὸς εἶναι οὐσία ἐντελὴς ἀόρατη, ἀπρόσιτη, ἄγνωστη καὶ ἀκατάληπτη γιὰ τὸν ἄνθρωπο. «Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε» (Ἰωάν. α', 18). Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος πάλι τονίζει: «Θεότης καθ' ἑαυτὴν (κατὰ τὴν οὐσίαν) ἀόρατος». Ὁ ἴδιος Ἅγιος μᾶς ἐξηγεῖ ὅτι ἡ θεότητα κατὰ τὴν οὐσίαν τῆς «αὐτῆ καθ' ἑαυτὴν εἶναι πᾶν ἀπὸ κάθε δυνατότητα τοῦ νοῦ νὰ τὸ κατανοήσῃ»². Ὁ δὲ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς συμπληρώνει ὅτι «ἡ μακάρια θεότητα, κατὰ τὴν οὐσίαν, εἶναι

πάνω ἀπὸ κάθε λεκτικὸ ὀρισμὸ καὶ πάνω ἀπὸ κάθε γνώση καὶ ἐξαιρεῖται ἀπείρως ἀπὸ κάθε ἐμπειρία»³.

Κατὰ τὸν Μ. Βασίλειο, ἡ ἀπλὴ οὐσία τοῦ Θεοῦ ἔχει ποικίλες ἐνέργειες. Μὲ αὐτὲς ἐνεργεῖ, δημιουργεῖ, συντηρεῖ καὶ ἀναδημιουργεῖ τὸν κόσμον, ὁρατὸ καὶ ἀόρατο. Ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει τὸν Θεὸ καὶ ἐπικοινωνεῖ μαζί Του μέσα ἀπ' αὐτὲς τὶς θείες ἐνέργειες, ἐνῶ ἡ οὐσία Του παραμένει ἄγνωστη καὶ ἀπρόσιτη. Γράφει χαρακτηριστικὰ: «Ἐπομένως, οὔτε μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ οὐσία χωρὶς τὴν φυσικὴν τῆς ἐνέργειας, οὔτε μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἐνέργεια χωρὶς οὐσία· ἀλλὰ μᾶλλον γνωρίζουμε τὴν οὐσία διὰ τῆς ἐνέργειας, ἔχοντας πρὸς πιστοποίησιν τῆς ὑπάρξεως τῆς οὐσίας ὡς δεῖγμα αὐτῆ τῆς ἐνέργειας. Διότι τὴν οὐσία τοῦ Θεοῦ οὐδέποτε εἶδε κάποιος, ὅμως διὰ τῆς ἐνέργειας τὴν οὐσία γνωρί-

1. «Οὐδὲ οἱ ὁρῶντες αἰσθητικοὶς ἀπλῶς ἑώρων ὀφθαλμοῖς, ἀλλὰ μετασκευασθεῖσι τῇ δυνάμει τοῦ Θεοῦ Πνεύματος».

2. «Αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν, ὅ,τι ποτε κατ' οὐσίαν ἐστὶ, πάσης ὑπέρεκειται καταληπτικῆς ἐπινοίας».

3. «Ἡ μακάρια θεότης, κατ' οὐσίαν, ἐστὶν ὑπεράρρητος καὶ ὑπέραγνωστος καὶ πάσης ἐμπειρίας ἀπειράκις ἐξηρημένη».